

2. Національна парламентська бібліотека України. Соціологічні дослідження в бібліотеках: інформаційно-аналітичний бюлетень. Вип. 33. Київ, 2008.
3. Вербець В. В. Методологія та методика соціологічних досліджень. Рівне; Острого, 2007.
4. Бутенко И. А. Анкетный опрос как общение социолога с респондентом. Москва: Наука, 1989.
5. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Дискусійні питання розвитку теорії і методології бібліотекознавства. *Бібліотечний вісник*. 2007. № 2. С. 3-9.
6. Соціологічні дослідження в бібліотеках. Інформ.-аналіт. бюлетень. Вип. 36. Київ, 2010. 35 с.

Віктор Тронько

*магістрант Луганського національного
університету імені Тараса Шевченка
(м. Полтава, Україна)*

ВЛАДИСЛАВ БЛАЖЕВИЧ: ПОСТАТЬ КОМПОЗИТОРА, МУЗИКАНТА І ПЕДАГОГІВ НА ТЛІ ЕПОХИ

На сьогоднішній день науково-методична думка в галузі мистецтва гри на духових інструментах розвивається в двох напрямках. З одного боку, спостерігається прагнення педагогів-методистів проникнути в глибину виконавських процесів, виявити об'єктивні закономірності звукоутворення, інтонації, вібрато, динаміки, тембру, розробити та науково обґрунтувати найкоротші шляхи вдосконалення основних виконавських навичок духовика. З іншого боку, проявляється великий інтерес до розробки проблем, пов'язаних із багатовіковою історією мистецтва гри на духових інструментах. Все частіше з'являються у пресі статті й наукові праці, що присвячені історії виконавства. Це галузь музичної науки набуває зараз актуального значення.

Якщо історія виникнення та розвитку духових інструментів багато в чому розроблена й вивчена фахівцями інструментознавцями, а основні етапи вдосконалення конструкцій інструментів, використання їх в симфонічному оркестрі викладені в багатьох: підручниках та інших капітальних працях, то історія виконавства, репертуару й педагогіки гри на духових інструментах є в науці певною «білою плямою».

Ми мало знаємо про видатних зарубіжних та вітчизняних виконавців минулого й сьогодення. Недостатньо узагальнюється досвід видатних виконавців і педагогів різних шкіл і художніх напрямів. Однією з найважливіших сучасних завдань є постановка виконавських і методичних проблем в невід'ємною зв'язку з історичним розвитком і становленням виконавства на духових інструментах.

Автор статті ставить мету проаналізувати творчу й виконавську діяльність видатного музиканта, викладача, громадського діяча, композитора та диригента, творця тромбової школи професора Владислава Михайловича Блажевича.

Життя видатного тромбоніста, педагога і музично-громадського діяча Владислава Михайловича Блажевича (1881-1942 рр.) – це яскравий приклад цілеспрямованої роботи, що має безпосереднє відношення до нашої сучасності: ця робота відродилася в творчості його учнів в «школі Блажевича». За багаторічну творчу роботу ним було виховане не одне покоління музикантів: є серед них видатні педагоги, є інструменталісти, що працюють в кращих оперних і симфонічних колективах. Варто згадати В. Щербініна і Б. Григор'єва, які в подальшому очолили класи тромбона в Московській консерваторії і Державному музично-педагогічному інституті імені Гнесіних. Життєвий шлях цього майстра був зовні не багатий подіями, проте творча зконцентрованість його надзвичайно великою [2, с. 45].

Методика навчання в класі тромбона в роки юності В. М. Блажевича була далека від досконалості: тромбоністи, що навчалися в консерваторії не знали ключів (альтового, тенорового), погано читали ноти з листа, не могли вільно орієнтуватися в складних розмірах і ритмах. На заняттях з учнями основна увага педагога була спрямованою на механічне тренування і освоєння технічних прийомів.

У процесі навчання в Московській консерваторії у В. Блажевича все частіше виникало почуття незадоволеності. Поступово в нього підбирався потрібний матеріал: записувалися окремі спостереження. В. Блажевич багато консультувався, радився, систематизував літературу – як художню, так і педагогічну, що відповідала прогресивнішим вимогам часу. Після наполегливих прохань Владислав Михайлович отримав дозвіл відвідувати заняття в класах за фахом інших професорів, таким чином маючи можливість вивчати різні методи і системи роботи зі студентами. Гра в симфонічному оркестрі, консерваторії, часті виступи на академічних вечорах і сольних концертах незмінно відзначалися високими оцінками. Владислава знали, цінували й поважали в консерваторії. Дуже часто при згадці його імені додавалися епітети: «О, це дуже обдарований», або: «це багатообіцяючий студент» [6, с. 57].

Ще в 1909 році його запросили вести клас тромбона в новій приватній музичній школі Б. В. Решке і Д. С. Шора. Сам факт запрошення на педагогічну роботу молодого, досить відомого тромбоніста був дуже втішним для В. М. Блажевича. Заняття з початківцями-тромбоністами давали йому можливість застосувати на практиці свою методику навчання гри на тромбоні, оцінити зібраний художній репертуар, та ще раз перевірити правильність основних принципів майбутньої початкової школи гри на тромбоні.

Дуже важливим вважав В. М. Блажевич вже на перших уроках займатися правильною постановкою мундштука на губах із подальшим поступовим розвитком м'язів губного апарату (що необхідно для досягнення максимальної свободи й легкості виконання), а також постановкою пальців і правої руки тромбоністів. Над освоєнням техніки куліси, над рухливістю мови, розвитком динаміки та фразування, досягненням легкості амбушюра, виконанням трелей В. М. Блажевич працював в більш пізніший період навчання, поступово ускладнюючи завдання, підбираючи відповідний тренувальний і етюдний матеріал.

Велика увага приділялася розвитку штриха legato. При виконанні мелодії звуки повинні як би «витягатися» в одну гнучку музичну лінію, «нанизуватися». Узагальнення принципів методики гри на тромбоні тісно стикалося зі створенням «Школи для розсучного тромбона». Використаний в ній нотний матеріал практично підтверджував теоретичні положення автора. Багато з вправ та етюдів написані В. М. Блажевичем у супроводі фортепіано. Для учнів, які грали на такому інструменті, як тромбон, що не має фіксованого ладу, це мало серйозне значення, привчала до чистого інтонування, розвивало гармонійний слух [1, с. 122].

Із почуттям величезної подяки згадував В.М. Блажевич професорів Московської консерваторії С. В. Розанова, В. Г. Брандта. Видатні музиканти та педагоги дали багато корисних порад, що були такими необхідними автору створюваної «Школи». Зокрема, значна увага приділялася розширенню нотної літератури для тромбона. Обмежене число оригінальних творів сприяло виникненню перекладень різних п'єс, сонат у супроводі фортепіано. Пристосовували до специфіки тромбона твори, створені для інструментів, наближених тромбону (альт, віолончель, контрабас).

М. В. Блажевича теж запросили на педагогічну роботу в Московську консерваторію. До цього часу його ім'я – виконавця, педагога, композитора – вже користувалося великим авторитетом і повагою. Із перших же днів знайомства В. М. Блажевича з учнями в класі встановився ділової і дружній контакт: Владислав Михайлович надавав цьому великого значення, вважаючи її одним з найважливіших: умов для досягнення успіхів у навчанні. Надалі простота й привітність у зверненні, завжди рівний і чемний тон. Увага і доброзичливість створили атмосферу довіри. До того ж В. М. Блажевич володів такими дуже цінними якостями, як витримка та терпіння в поєднанні зі строгістю і справедливістю. Поведінку Владислава Михайловича в класі можна вважати зразком сумлінності й чесності, відданості та любові до своєї справи. Згадуючи про педагогічні принципи В. М. Блажевича, треба в першу чергу відзначити художню спрямованість вказівок. Якість звуку, рухливість губного апарату, техніка куліси, точність інтонації – все розглядалося у зв'язку з

вимогами твору, що вивчався. Головним завданням педагога було виховання з учня артиста, який вмів би підпорядкувати виразні засоби інструменту розкриттю образного змісту музики [3, с. 17].

Прискіпливо ставлячись до деталей авторського тексту, Владислав Михайлович вимагав не формального характеру його передачі, а продуманого й органічного. В. М. Блажевич мав відмінне чуття педагога. Проте, показуючи своє високу виконавську майстерність учням, окремі технічні прийоми (*Legato*, *Staccato*), В. М. Блажевич ніколи не рекомендував учням сліпо копіювати його гру. Він вважав, що кожен молодий виконавець повинен проявляти власну ініціативу, намагатися самостійно вирішувати ту чи іншу творчу задачу. Часто бували випадки, коли до Маестро приходили за порадою молоді й літні музиканти, учні, професіонали. І В. Блажевич ніколи не приховував свого методу навчання грі на тромбоні й тубі. Умів, якщо було потрібно, підбадьорити початківця учня, вселити в нього необхідну впевненість у подоланні труднощів, що виникли, підтримати морально, підсилити сміливість, віру в майбутнє, в свою роботу.

Здається, ще ніколи діяльність В. М. Блажевича як педагога, композитора і методиста не була такою плідною, як в 30-ті роки. Життєва мудрість, зміцніла майстерність, величезний виконавський і педагогічний досвід – все відобразилося в його творах. Ним була закінчена робота над другою «Школою», названої автором «Школою для розсунного тромбона (в ключах). Продуманість педагогічних прийомів, різноманітність мелодійного, технічного, ритмічного та штрихового матеріалу зробили цю працю настільною книгою кожного виконавця-тромбоніста [5, с. 121].

З'являються концерти для тромбона з фортепіано, створені В. М. Блажевичем. Найпопулярніші з них – другий, п'ятий, восьмий, десятий – неодноразово перевидавалися. Концерти маестро стали широко відомі не лише в Росії, але і за кордоном, зокрема в Америці та Японії. Отримали визнання ансамблі для різних складів, починаючи з дуетів для тромбонів і закінчуючи різними змішаними ансамблями. Творча індивідуальність В. Блажевича особливо проявилася в творах пізнього періоду. Концерти №12, 13, збірник «Секвенції», етюди для альтового і басового тромбона, твори для духового оркестру, ансамблі – все говорило про зрілу професійну майстерність, про безсумнівну обдарованість М. В. Блажевича – композитора.

Таким чином, діяльність В. М. Блажевича вписала незабутні сторінки в історію музично-громадському житті радянського періоду. Значення 20-річної діяльності маестро в стінах Московської державної консерваторії не обмежилось його педагогічною роботою. Ці роки в творчій біографії видатного тромбоніста-музиканта були періодом громадської діяльності й керівництва великим колективом музикантів – Духовим оркестром СРСР. Плідною була й

педагогічна діяльність учнів В. М. Блажевича: найкращий його учень – Заслужений артист РФ, професор Московської державної консерваторії В. А. Щербінін. числі учнів якого багато лауреатів Міжнародних конкурсів, зокрема В. Баташов, провідний фахівець консерваторії по класу тромбона, А. К. Лебедев – професор по класу туби. Учень В. М. Блажевича Б. Григорьев – Заслужений артист СРСР, професор Академії музики імені Гнесіних. Ми переконані, що частиною світової культури стає лише те, що має свої глибокі традиційні корені. Творчість видатного музиканта, педагога, громадського діяча В. М. Блажевича по праву може вважатися невід'ємною частиною світової культури. В. М. Блажевич був особистістю і явищем у мистецтві.

Список використаних джерел

1. Балотин С. Библиографический словарь музыкантов исполнителей на духовых инструментах. Москва: Музыка, 1969. 1048 с.
2. Мастера игры на духовых инструментах Московской консерватории. Москва: Музыка, 1979. 382 с.
3. Методика обучения игре на духовых инструментах. Вып. IV. Москва: Музыка 1976. 268 с.
4. Музыка и жизнь. Москва: Советский композитор, 1972. 254 с.
5. Московская консерватория. 1866-1966. Москва: Музыка, 1966. 312 с.
6. Усов Ю. История отечественного исполнительства на духовых инструментах. Москва: Искусство, 1996. С. 56-57.

Оксана Тур

*доктор педагогічних наук, доцент кафедри українознавства,
культури та документознавства Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В КОМУНІКАТИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У науковій літературі термін «підхід» означає стратегію певного виду діяльності людини; це вихідна, базова позиція, що обумовлює дослідження, проектування, організацію будь-якого явища чи процесу. Підхід визначається певною ідеєю, концепцією, принципом та центрується на основних для нього одній чи двох-трьох категоріях. Так, наприклад, для компетентнісного підходу – це «компетенція» і «компетентність» у їхньому співвідношенні одна до одної [159, с. 450].

Компетентнісний підхід є методологічною основою, провідним орієнтиром модернізації професійної підготовки у закладах вищої освіти, суть якого полягає у формуванні й розвитку в майбутніх фахівців компетентностей, що забезпечують успішну професійну діяльність. Компетентнісний підхід